

Samenwerking opleiders-onderzoekers is volop in ontwikkeling

In 2015 startte bij Stoas Wageningen | Vilentum Hogeschool het lectoraat Boundary crossing praktijken van opleiders en onderzoekers. Het lectoraat gaat over de samenwerking tussen opleiders en onderzoekers rond praktijkvraagstukken. In dit artikel ga ik in op vragen als: Hoe doen ze dat, wat vraagt dit van hen en welke opbrengsten heeft hun samenwerking? En vooral ook: hoe kunnen we die samenwerking versterken?

Niek van den Berg

In dit bestek gebruik ik het woord 'opleiders' omdat het niet alleen over docenten hoeft te gaan. Een educatieve faculteit zoals Stoas leidt bijvoorbeeld ook kennismanagers en masters 'Leren en innoveren op. En hun opleiders horen daar natuurlijk dan ook nog eens bij. Bij 'onderzoekers' heb ik het vooral over onderzoek in, met, voor en door de praktijk: als praktijkonder-

zoeker (intern), praktijkgericht onderzoeker (van buitenaf) of iets ertussenin. 'Opleider' en 'onderzoeker' verwijst niet alleen naar functies maar ook naar rollen. Denk bijvoorbeeld aan de groeiende groep docenten met een masteropleiding: ze zijn de ene keer meer docent, de andere keer meer onderzoeker of innovator. Ook aan docentonderzoekers en onderzoekers die als gastdocent of beoordelaar optreden zijn voorbeelden van grenspraktijken tussen opleiden en onderzoeken.

Wat is de insteek?

Mijn uitgangspunt is dat onderzoekend en systematisch werken aan praktijkvraagstukken uitgelezen kansen biedt om duurzame verbeteringen in onze educatieve praktijken te realiseren. Samenwerking met externe partners zoals verwante organisaties en onderzoekers kan dit versterken. Tegelijkertijd weten er uit ervaring dat die samenwerking nogal lastig kan zijn. Ook als iedereen het belang ervan onderschrijft en zich inspant, lukt dat niet zomaar. Het zou wel al kunnen helpen

Grenspraktijken: hoe kunnen we de samenwerking versterken?

als we niet zouden blijven spreken over 'het overbruggen van een kloof'. Bij het perspectief van gezamenlijke kennisontwikkeling hoort dat je meer kijkt naar wat er wél is (de samenwerking) dan naar wat er niet is (de leegte van de kloof).

**Heb je ideeën over het thema?
Zin om mee te doen? Laat het
weten! *Why not jump in?***

Interactief onderzoek rond praktijkvraagstukken brengt een specifieke verantwoordelijkheid voor de betrokkenen mee. Het gaat om geëngageerd onderzoek dat rekening houdt met mogelijke effecten ervan op de omgeving. Het is onderzoek waarvan de positieve invloed op de praktijk even belangrijk wordt gevonden als de betekenis ervan voor de wetenschap. Dit betekent dat opleiders, studenten en andere belanghebbenden in alle fasen bij het onderzoeksproces betrokken moeten zijn. De gangbare normen en succescriteria van wetenschappelijk onderzoek zijn dan niet voldoende als kapstok.

Wat zijn de centrale vraag en concepten?

In het lectoraat staat de volgende vraag centraal: *Hoe kunnen grenspraktijken tussen opleiders en onderzoekers worden versterkt?* Zowel opleiders als onderzoekers hebben bepaalde kwaliteiten nodig hebben om succesvol bij te dragen aan het doorgronden en oplossen van praktijkvraagstukken rond leren en ontwikkelen. Ik onderscheid daarvoor twee hoofdtypen *boundary crossing* kwaliteiten. Het eerste is *onderzoekend vermogen*: in staat zijn om a) met een onderzoekende houding te werken, b) gebruik te maken van bestaand onderzoek en c) zelf onderzoek te doen (Andriessen, 2014), plus d) om anderen te ondersteunen bij het ontwikkelen van onderzoekend vermogen.

Het tweede concept is *transdisciplinair vermogen*: in staat zijn om over grenzen van theorie en praktijk heen samen te werken en wederzijds van elkaar te leren. Het gaat hierbij om a) gewoon goed onderzoek doen (valide en betrouwbaar), b) interactief samenwerken aan onderzoek en c) onderwijs geven over onderzoek. In de openbare les *Grenspraktijken* zijn deze begrippen verder uitgewerkt.

Daarbij is overigens ook de aard van praktijkvraagstukken van belang. Bij eenvoudige vraagstukken zijn zowel het vraagstuk zelf als de aard van de oplossing duidelijk. Dit soort vraagstukken vragen vooral om reflecteren; dit hoort bij een onderzoekende houding. Bij *gecompliceerde* vraagstukken is wel het vraagstuk maar niet de oplossing duidelijk. Onderzoek kan helpen om bijvoorbeeld mogelijke oplossingen in kaart

te brengen en te beproeven. Vaak ook volstaat het om onderzoekend te werken zonder een volledige onderzoeksproces te doorlopen. Denk bijvoorbeeld aan literatuuronderzoek voor een beleidsplan, marktverkenningen voor nieuwe opleidingen, tevredenheidsmetingen. Bij *complexe, weerbarstige vraagstukken* is de kern ervan niet heel helder en/of zijn oplossingen niet zo maar duidelijk. Vooral bij dit soort vraagstukken zou het kunnen helpen als opleiders en onderzoekers samen aan het werk gaan met het type 'trage denken' dat onderzoek heet.

Hoe ga ik aan de slag vanuit het lectoraat?

Ik wil vooral werken in die contexten waarin onderzoek, educatieve opleidingen en beroepspraktijk (vmbo, mbo, leren in organisaties) samenkomen. Daar zijn de kansen op transformatie als leermechanisme het grootst: fundamenteel anders gaan kijken, denken en doen. Het gaat dan bijvoorbeeld om (onderzoekend) werken en leren binnen het Groene Consortium, de zeven AOC's die als opleidingsscholen met Stoas samenwerken. In die AOC's staat het (werkplek)leren van docenten-in-opleiding in relatie tot de schoolontwikkeling centraal. Een ander voorbeeld zijn de innovatieactiviteiten van masterstudenten Leren en Innoveren (zelf al ervaren opleiders), begeleid door studietoelichters/onderzoeksbegeleiders en met een opdrachtgever binnen hun werkpraktijk. Opleiders (al dan niet tegelijkertijd zelf student) hebben in die contexten onder meer rollen als docent, docentonderzoeker, kennismanager, innovator en onderzoeker. Dat zijn spannende combinaties met tal van *crossovers* en bijbehorende dilemma's. Hun onderzoek is een middel om bij te dragen aan de ontwikkeling van de (eigen) beroepspraktijk door complexe praktijkvraagstukken te helpen oplossen. Hoe ze dat doen, wat dat oplevert en hoe dit verder versterkt kan worden, daar ben ik nieuwsgierig naar.

De auteur is lector Boundary crossing praktijken van opleiders en onderzoekers. Zij werd hiervoor als lector benoemd en hield 20 januari 2016 haar openbare les.

Literatuur

- > Andriessen, D. (2014). *Praktisch Relevant én Methodisch Grondig? Dimensies van onderzoek in het HBO*. Utrecht: Hogeschool van Utrecht.
- > Gibbons, M., Limoges, C., Nowotny, H., Schwartzman, S., Scott, P., & Trow, M. (1994). *The new production of knowledge. The dynamics of science and research in contemporary societies*. London: Sage.
- > Van den Berg, N. (2016). *Grenspraktijken. Opleiders en onderzoekers in ontwikkeling*. Wageningen: Stoas Wageningen | Vilement Hogeschool. Onder meer te vinden op <http://www.stoasvilement.nl/onderzoek/wat-938/lectoraatsopdrachten-939/boundary-crossing-praktijken/>